

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЄВРОПЕЙСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ПРЕДСТАВНИЦТВО В УКРАЇНІ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА
ПРАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА
ПРАКТИКИ**

**Збірник матеріалів
X Міжнародної науково-практичної конференції**

23 червня 2022 року

*За загальною редакцією
кандидата політичних наук, доцента
М.В. Трофименко*

КИЇВ 2022

УДК 34(063)
ББК 67Я431

Сучасний розвиток державотворення та право творення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (23 червня 2022 року: Зб. тез наук. праць / за заг. редакцією М.В. Трофименко. Київ: МДУ, 2022. 346 с.

Рекомендовано до друку кафедрою публічно-правових дисциплін економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол засідання кафедри публічно-правових дисциплін економіко-правового факультету № 21 від 21.06.2022 р.)

Редакційна колегія:

Голова – Трофименко М.В., кандидат політичних наук, доцент

Члени колегії: Булатова О.В., д.е.н., проф. (заступник голови редакційної колегії); Толпежников Р.О., д.е.н., професор; Черних Є.М., к.ю.н., доцент; Політова А.С., к.ю.н., доцент

Збірник містить матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбудеться 23 червня 2022 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлено актуальні питання сучасного державотворення та правотворення в Україні в умовах становлення та розвитку національної правової системи в галузях конституційного, адміністративного, міжнародного, цивільного, кримінального, кримінально-процесуального, господарського, фінансового, екологічного, трудового права, а також загальної теорії та історії держави і права.

Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за зміст та авторський стиль праць, опублікованих у збірнику.

Маріупольський державний університет, 2022

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Журавльов М.С.

аспірант кафедри державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Захист держави, забезпечення її безпеки, незалежності та територіальної цілісності завжди є основною для збереження державності. Майбутнє Європи безпосередньо залежить від майбутнього України. Про це вперше заявив у стінах британського парламенту ще 1935 року Ланселот Лоутон. Україна зробила свій цивілізаційний вибір на користь демократії, пройшовши нелегкий шлях, як це свого часу зробили усі європейські країни. Сьогодні вона захищає усю Європу, будучи єдиною країною у світі, яка добровільно відмовилась від головної гарантії своєї безпеки - ядерної зброї.

Реалії сьогодення вимагають від України спрямувати усі свої сили для ефективного забезпечення своєї безпеки. Однак одним із факторів, які стоять на заваді є негативні тенденції проявів злочинності, пов'язані з різноманітними посяганнями на встановлений порядок несення військової служби.

Правопорушення проти порядку несення військової служби мають певну питому вагу в масштабах всієї злочинності в Україні. «Невтішними, на жаль, є також прогнози і щодо військової злочинності. Зрозуміло: якщо не вживати заходів, здатних суттєво вплинути на військову злочинність, і не стабілізувати ситуацію, все це буде ускладнено неосязністю за обсягами та непередбачуваністю за наслідками, що в підсумку становитиме серйозну загрозу національній безпеці України» [1, с.7].

Військова злочинність – це сукупність передбачених кримінальним законом суспільно небезпечних діянь, вчинених особами із Збройних Сил, інших військ і військових формувань, а також громадянами, що перебувають у запасі, під час проходження ними військових зборів, і персоналом військових частин, з'єднань та установ у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків або в розташуванні цих частин, з'єднань і установ, за певний період часу і в певному просторі. Цей вид злочинності виділяється в структурі загальної злочинності за суб'єктним критерієм, тобто являє собою сукупність тих протиправних діянь, які вчиняються спеціальними суб'єктами права – військовослужбовцями [2, с. 254].

Специфіка військових злочинів полягає в їхній спеціальній суспільній небезпечності та спеціальній протиправності.

На сьогоднішній день маємо констатувати недостатній рівень дослідження проблемних питань військової злочинності в Україні, що негативно впливає на функціонуванні самих Збройних Сил України та виконанні ними своїх безпосередніх завдань. Актуальність проблеми

зростає також і у зв'язку з необхідністю вчасно реагувати на виклики, які постають перед державою через повномасштабне військове вторгнення росії.

Негативні тенденції зростання кількості військових злочинів пов'язані, в тому числі, й з недостатньою увагою науковців до цієї сфери. У зв'язку із цим існує гостра потреба в теоретичному та практичному опрацюванні проблемних питань інституту військових злочинів, з'ясуванні їх юридичних ознак і правової природи, особливостей кваліфікації і призначення покарання.

З огляду на зазначене особливої уваги заслуговують заходи забезпечення належного порядку несення військової служби та ставлення до неї. Адже боєздатність та боєготовність забезпечуються належним порядком несення або проходження військової служби. Лише за цих умов Збройні Сили України здатні виконати своє державне призначення. Від стану законності та воєнного правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях, що створені та діють відповідно до законодавства України, залежить ефективність виконання покладених на них державних завдань, важливість яких в умовах сьогодення важко переоцінити.

Одним із проблемних, з огляду на правозастосування, є кримінальне правопорушення, передбачене ст.425 Кримінального кодексу України [3]. Притягнення до кримінальної відповідальності за недбале ставлення до військової служби на практиці породжує багато питань.

Незважаючи на те, що військові кримінальні провадження – не нові для судів, оскільки з 2014 року вони активно їх розглядали та формували відповідні правові позиції, винесення вироків щодо військовослужбовців за ст. 425 Кримінального кодексу України створює передумови для численних заяв проти України до Європейського суду з прав людини у зв'язку з порушенням ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Пов'язано це, в першу чергу, з абстрактним формулюванням кримінальної норми, адже таким чином законодавець не дотримується стандартів якості закону: принципів доступності, правової визначеності та передбачуваності [4].

Одним із проблемних питань кваліфікації за ст.425 Кримінального кодексу України є встановлення суб'єктів кримінального правопорушення.

Відповідно до ст.425 Кримінального кодексу України недбале ставлення до військової служби службової особи, якщо це заподіяло істотну шкоду, - карається штрафом від двохсот вісімдесяти п'яти до трьохсот двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або службовим обмеженням на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років. В примітках до зазначеної статті визначено, що під військовими службовими особами розуміються військові начальники, а також інші військовослужбовці, які обіймають постійно чи тимчасово посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або

адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним дорученням повноважного командування.

При цьому поняття службових осіб як суб'єктів злочинів законодавець визначає в примітці до ст.364 Кримінального кодексу України [3]. Відповідно до цієї норми службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом. Службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

Аналізуючи ці норми, можна констатувати певну невідповідність. Як зазначає М.І. Карпенко, «за змістом вони різняться насамперед у тому, що в п.1 примітки до ст.364 Кримінального кодексу України службових осіб наділено функціями представників влади, чого немає в п.1 примітки до ст.425 Кримінального кодексу України» [5, с.162].

В контексті ст.364 Кримінального кодексу України [3] службовими особами в військовій сфері можуть бути військовослужбовці Національної гвардії України під час охорони громадського порядку, військовослужбовці Держаної прикордонної служби України під час несення такої служби, військовослужбовці Збройних сил України та інших військових формувань під час виконання статутних правил вартової (вахтової) служби чи патрулювання, військовослужбовці Військової служби правопорядку в Збройних силах України, начальники гарнізонів, військові комісари й інші.

У будь-якому разі, говорячи про службових осіб в військовій сфері, законодавець об'єднує їх декількома ознаками. Зокрема, це наявність

владних повноважень та можливість застосовувати примусові заходи до осіб, які не виконують приписи або заборони.

Повний перелік службових осіб в військовій сфері можна визначити на підставі аналізу чинного законодавства, що регулює питання службової діяльності військовослужбовців. Із системного аналізу зазначених нормативно-правових актів вбачається, що військовослужбовці визнаються представниками влади лише під час виконання ними своїх обов'язків, тобто лише під час несення служби.

Відповідно до ч.4 ст.24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби: 1) на території військової частини або в іншому місці роботи (занять) протягом робочого (навчального) часу, включаючи перерви, встановлені розпорядком (розкладом занять); 2) на шляху прямування на службу або зі служби, під час службових поїздок, повернення до місця служби; 3) поза військовою частиною, якщо перебування там відповідає обов'язкам військовослужбовця або його було направлено туди за наказом відповідного командира (начальника); 4) під час виконання державних обов'язків, у тому числі у випадках, якщо ці обов'язки не були пов'язані з військовою службою; 5) під час виконання обов'язку з урятування людського життя, охорони державної власності, підтримання військової дисципліни та охорони правопорядку [6].

Проблеми неузгодженості норм породжують можливості для довільного їх трактування, правові колізії у правозастосовчій практиці, формування неоднозначної судової практики та порушенням прав осіб, які притягуються до кримінальної відповідальності.

Єдиним правильним кроком на шляху подолання зазначених проблем є удосконалення нормативно-правового регулювання кримінальної відповідальності за недбале ставлення до військової служби шляхом внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України.

При цьому залучення до цього процесу науковців є запорукою визначення дієвих заходів, здатних суттєво вплинути на правозастосовчу практику, що в підсумку дозволить знизити військову злочинність і стабілізувати ситуацію в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Харитонов С.О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. - 328 с.
2. Злочинність військова. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В.В. Чернея, Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ ; 2017. С. 254–257.
3. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року. Офіційний вісник України від 08.06.2001 - 2001 р., № 21, стор. 1, стаття 920.
4. Недбале ставлення до військової служби: один кейс – різне тлумачення. Чому практика відрізняється від норми права. 08.10.2021.

URL: <https://www.legalalliance.com.ua/novini/nedbale-stavlenna-do-vijskovoi-sluzbi-odin-kejs-rizne-tlumacenna-comu-praktika-vidriznaetsa-vid-normi-prava/>.

5. Карпенко М.І. До питання окремих ознак об'єктивної сторони військових службових злочинів у сфері управлінської діяльності. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. №4. С.161-164.

6. Про військовий обов'язок і військову службу. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст.385.

ПОНЯТТЯ «КОЛІЗІЯ» У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

Звонарьов В.В.

аспірант

Маріупольський державний університет

адвокат

Аналізуючи проблематику визначення поняття «колізія» у чинному законодавстві України, варто зазначити, що легалізованого (тобто нормативного, законодавчого) поняття «колізія», його дефініції чинне законодавство України не містить. Цікаво, що у систематизованому вигляді відсутнє воно і в загальній теорії права, а тим більше – в адміністративному праві, з урахуванням специфічних особливостей його галузевого предмету та методу [1, с. 320].

У деяких законодавчих актах України сьогодні лише згадується про нормативні колізії без визначення змісту даного поняття. Так, в Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [2] у ст. 28 «Норми, що застосовуються до суті спору» закріплене положення про те, в яких випадках третейський суд при вирішенні спору застосовує колізійні норми, а Кодекс торговельного мореплавства [3] у ст. 14 містить перелік колізійних норм, які застосовуються у відносинах морського перевезення вантажів, фрахтування судна, лізингу тощо. П. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про міжнародне приватне право» розкриває поняття колізійної норми, розуміючи під нею «норму, що визначає право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом» [4], але в той же час визначення поняття «колізія» у вказаному нормативно-правовому акті відсутнє, залишаючи вирішення цього досить важливого теоретико-методологічного і практичного питання виключно теорії міжнародного приватного права на рівні доктринального неофіційного тлумачення.

Загалом, зважаючи на подібну притаманну правовим системам багатьох держав недостатню регламентацію юридичних колізій та способів їх подолання, Ю. О. Тихомиров у дослідженнях юридичних колізій змушений констатувати, що «проблема колізій в глобальному масштабі не

Бойко М.М. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	219
Бугайчук Ю.І. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	223
Василенко С.О. ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	226
Гавриленко К.С. КОНТРОЛЬ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ, ЙОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВИДИ	229
Hemba K.M. LEGAL NATURE OF CONFLICT.....	231
Novorun M.M. THE CONCEPT OF OBLIGATION AND CONTRACT, THEIR CORRELATION.....	235
Грабовський Г.В. ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТА ПРОЛОНГАЦІЇ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	238
Грицьків А. ПРАВОЗАСТОСОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСТРАДИЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	240
Димов К.Б. ПРИМУСОВА ДЕПОРТАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГЕНОЦИДУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	244
Дегтяр Р.О. ВІДМИВАННЯ (ЛЕГАЛІЗАЦІЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....	248
Дресвяннікова В.Д. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ЯК ЦІННІСНО-НОРМАТИВНОГО ФЕНОМЕНУ.....	251
Журавльов М.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НЕДБАЛОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.....	254
Звонарьов В.В. ПОНЯТТЯ «КОЛІЗІЯ» У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ.....	258
Іванов А. ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМИ СУДОВОЇ ВЛАДИ.....	260
Іванова М.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ТА ОГЛЯДУ В УКРАЇНІ.....	264